

Blad

September 2025
82

Uitgave van KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland

PADDENSTOELEN IN DE ZEEREEP

Inhoud Blad

Van de redacteur persoonlijk	3
Alledaagse vlinders	4
Een ‘dagje’ naar het strand	5
ANIMO zoekt vrijwilligers!	5
Iepenizagwesp doet naam eer aan!	6
‘Bestuurlijke roulette helpt de natuur niet	7
Nationale parken: wegwerpnatuur?	8
Plekberaad kustontwikkeling Noord-Holland	10
EEN VERRASSENDE VONDST IN EEN DUINVALLEI	12
Paddenstoelen in de Zeereep	14
Vogels zien en herkennen?	18
Gemeen (33)	19
“KLEPELEN: natuurvernietiging door “beheer”	20
Marker Wadden	22
Zomerdag/vlinderdag 2025	24
Een zondagse rondleiding door het Park van Luna	24
De teloorgang van de steppen van Monegros	25
Lezing Alkmaar	28
Werkgroepen KNNV en IVN	30
Gegevens KNNV – en IVN werkgroepen	31
Achterblad	28

Blad is een gezamenlijke uitgave van KNNV afd. Alkmaar – Den Helder en IVN Noord-Kennemerland. ISSN 2210/416X

Redactie:
Ger Augustus 06 40940692
Wim de Groot
Keat Kho (vormgeving, keatkho@gmail.com)

Blad verschijnt 4 maal per jaar en is een uitgave van KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder en IVN Noord-Kennemerland Eenentwintigste jaargang, nummer 82

Uiterste inzenddatum voor Blad nr 81: 15 oktober 2025. Te late inzendingen worden mogelijk niet geplaatst! Tekst aanleveren als Word document. PDF bestanden worden niet geplaatst. Maximale lengte circa 1000 woorden. Langere verhalen alleen na overleg met de redactie. Foto's altijd apart als jpg bestand opsturen (lieft meer dan 1.0 Mb). Geef ze een naam die als ondertitel gebruikt kan worden. Tenzij anders vermeld, zijn de foto's van de auteur.

Alles naar: redactiebladivnknv@gmail.com De redactie behoudt zich het recht voor stukken in te korten, te redigeren (bij ingrijpende veranderingen in overleg met de auteur) of te weigeren.

Foto: Wim de Groot
Duinveldridderzwam - *Melanoleuca cinereifolia*

Rectificatie voorpagina Blad 80: de foto is geen rugstreeppad maar een groene kikker.

Van de redacteur persoonlijk

Voor u ligt Blad 82 goed gevuld met artikelen en foto's. De redactie heeft haar best gedaan om alle ingezonden artikelen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. Daar heb ik ook mijn bijdrage aan geleverd. Dat doe ik sinds 2015. Bij de samenstelling van Blad 82 heb ik een groot deel vanuit Heliomare in Wijk aan Zee gewerkt. Daar ben ik voor revalidatie terecht gekomen als gevolg van een incomplete dwarslaesie veroorzaakt door kanker. U leest dit nu en de revalidatie is voltooid in de maand juli. Nu wordt er gewerkt aan de prostaatkanker met uitzaaiingen.

Ik kan mijn werkzaamheden voor Blad namens IVN Noord-Kennemerland voortzetten. Met Keat, de vormgever, zijn wij de IVN leden. Het is mooi als hierin verandering komt. Nu weet ik dat een algemene vraag naar nieuwe redactieleden door u persoonlijk, in alle bescheidenheid, geen reactie kan

opleveren. En toch stel ik de vraag in de hoop dat u de bescheidenheid aan de kant schuift en bereid bent met mij in contact te komen en te onderzoeken of een redacteurschap tot de mogelijkheden behoort. U komt in een warm bad terecht. Keat heeft Blad vormgegeven en Wim en ik hebben alle artikelen ontvangen en nagekeken. Veel gebeurt online. En voor dit Blad hebben Keat en Wim de puntjes op de i gezet, waardoor een redactievergadering overbodig werd.

Ik doe dus een beroep op alle IVN leden om een redacteurschap te overwegen, contact op te nemen via redactiebladivnknv@gmail.com. Ik neem dan contact met u op om te bezien op welke wijze u mij kunt helpen en mogelijk wilt u toetreden tot de redactie!

Ger Augustus.

ALLEDAGSE VLINDERS

– deel 15 – Bruin zandoogje (*Maniola jurtina*)

(10 wetenswaardigheden over een alledaagse soort, welke daardoor met andere ogen bekeken kan worden)

Verzameld door Ruud Costers (ruudcosters27@gmail.com)

1. Ondanks de al jarenlange achteruitgang blijft het in ons land zelfs in slechte jaren de talrijkste dagvlindersoort. Op een goede vliegplaats kunnen wel 1000 exemplaren rondfladderen.
2. De mannetjes zijn kleiner dan de vrouwtjes. Zij zijn aan de bovenzijde geheel bruin. De vrouwtjes tonen een oranjebruine vlek op de bovenkant van de voorvleugel.
3. De soort kent slechts een generatie. Mijn persoonlijke fenologische datagrenzen in de Noordkop zijn 1 juni (2017) en 14 september (1997). De uiterste waarnemingsdata in Noord-Holland zijn 27 mei en 25 oktober.
4. De gemiddelde duur van de stadia is voor ei 22, rups 240 (traag!), pop 19 en vlinder 32 dagen.
5. De poppen hangen met een zijden spinsel vrij laag boven de grond aan de waardplanten.
6. De geelgroene rupsen voeden zich met grassen. Zij doen dit alleen 's nachts en dicht bij de bodem, zodat zij lastig te vinden zijn. Zij eten in de winter gewoon door, ook als de temperatuur maar net boven het vriespunt ligt.
7. Het vrouwtje haalt de voor de eiproductie benodigde nectar bij voorkeur uit knoopkruid, akkerdistel, kale jonker en braam. Zij zet, soms al vliegend, de eitjes af op grassen, bij voorkeur op beemdgras en kropaar.
8. Het vrouwtje paart op de eerste dag na het uitkomen en doet dat zelden een tweede keer. Zij produceert maximaal 500 eitjes, die zij afzonderlijk afzet.
9. Van 31 mei tot en met 2 juni 2014, dus aan het prille begin van de vliegtijd, werden bij Culemborg 394 vlinders geteld en daarbuiten in geheel Nederland slechts 17. Dit blijft een raadsel.
10. Deze algemene soort kan als een indicator van landschapskwaliteit gebruikt worden.

bruin zandoogje (vrouw) 15 juli 2017
Alkmaar - Rak-Noord

bruin zandoogje (vrouw) 10 juli 2017
NHD - Terrein Bakkum

Foto's: Ruud Costers

EEN 'DAGJE' NAAR HET STRAND

Martin Kool

Het is tegen tien en bij Parnassia is het al lekker druk. Het zijn stuk voor stuk IVNnatuurgidsen die hier verzamelen. Als een vrijblijvend initiatief organiseert Joke Pruis al enige tijd wandelingen voor deze doelgroep. Eén keer per twee maanden (op woensdag of zaterdag) wordt er gewandeld ergens in Noord-Kennemerland. Het doel: informatie en best practices uitwisselen, genieten van de natuur en het is natuurlijk ook gewoon gezellig. Vandaag zijn we te gast bij de strandwerkgroep en maken we een wandeling over het strand. Eerst dwalen we door het Parnassiapark wat natuurlijk al geen straf is. Eenmaal op het strand realiseer je je weer hoe mooi en veelzijdig ons werkgebied is. Het is Noord-Hollands weer met een lekkere bries, glasheldere lucht en de zon doet goed mee. Er is overvloedig 'vloedmerk' beschikbaar op het strand. Vooral de rugschilden van de zeekat (inktvis) zijn goed vertegenwoordigd. Toos, van de strandwerkgroep geeft deskundig uitleg en doet leuke suggesties die de groep kan gebruiken. We vinden nog veel meer, zoals eikapsels van

hondshaai en stekelrog, kwalen, verschillende soorten wier én rommel, heel veel rommel. We combineren nuttig en aangenaam en verzamelen die troep met als bestemming de vuilnisbak. Ondertussen doet Greeth Heijne een pleidooi voor strandmonitoring. Periodiek loopt een groep (onder andere IVN-ers) over het strand om systematisch aangespoelde organismen te registreren. Met de resultaten wordt onderzoek gedaan, waarbij we veel te weten komen over populatieveranderingen van de kustsoorten. Heb je interesse neem dan contact met haar op: westertbleek@ivnnkl.nl

Ondertussen loopt het tegen twaalf en staat de koffie bij Parnassia klaar. Met een bakkie nemen we het programma van het komend half jaar door. September gaan we vogels kijken en er volgt nog veel meer.

Wil je ook mee en zit je nog niet in de mailing geef je dan op bij Joke: jokepruis@gmail.com

ANIMO ZOEKT VRIJWILLIGERS!

Wanneer je een bijdrage wil leveren aan het belang van de natuur in Alkmaar, denk dan aan vrijwilligerswerk bij de Stichting ANIMO, het platform van Alkmaarse natuur- en milieuorganisaties. ANIMO geeft gevraagd en ongevraagd advies aan gemeente en Stadswerk072, maar ook aan andere maatschappelijke organisaties. Tevens vindt regelmatig overleg plaats met zowel de verantwoordelijk wethouder als ambtenaren.

Natuur en biodiversiteit staan steeds meer onder druk door klimaatverandering en economische activiteiten zoals verkeer en woningbouw.

Het is van groot belang ook de natuur een stem te geven.

ANIMO volgt ontwikkelingen omtrent aangevraagde of verleende omgevingsvergunningen. Denk hierbij aan kap van bomen en de bouw van dakkapellen. Er wordt getoetst of deze werkzaamheden schade aanbrengen aan de natuur. Indien nodig wordt een zienswijze of bezwaarschrift ingediend. Vaak wordt e.e.a. op constructieve wijze opgelost. Lukt dat niet dan worden vervolgstappen niet uit de weg gegaan. In uitzonderlijke gevallen volgt zelfs een gerechtelijke procedure. Een uitgebreider overzicht is informatie te vinden op de website www.animo-alkmaar.nl bij jaarverslagen.

Een andere activiteit is het delen van kennis. Voorbeelden zijn het organiseren van de symposia, zoals "Natuurinclusief bouwen in Alkmaar" en "Samen werken aan leefbare mobiliteit" in Alkmaar".

Steeds zijn er nieuwe onderwerpen die aandacht vragen en die meer of minder tijd vergen. Sommige zijn verspreid over een jaar en andere, zoals het beoordelen van een beleidsplan, vragen enkele maanden. Er is vanzelfsprekend ruimte voor jouw persoonlijke bijdrage aan al deze werkzaamheden. Ook kun je zelf nieuwe onderwerpen of projecten voorstellen.

Heb je belangstelling om je in te zetten? Neem dan contact op met onze voorzitter Arie van Diepen tel: 06-22152633 of stuur een berichtje via het emailadres animo@animo-alkmaar.nl Dan nemen wij contact met je op.

Heel graag tot ziens!

Samen werken aan natuur en milieu

IEPENZIGZAGWESP DOET NAAM EER AAN

Pieter Korstanje

Wanneer je de bladeren van een iep af speurt, kom je af en toe de kenmerken van de iepenzigzagwesp. Toen ik laatst in het Gooi bijgaande foto maakte van zo'n vraatpatroon viel thuis, bij het bekijken van de foto, pas op dat er ook een larfje te zien was. Het larfje vreet zich in bochten door het blad heen. Het houdt blijkbaar niet van de nerf, want wanneer het een nerf tegenkomt, buigt het gelijk af.

De iepenzigzagwesp is een exoot. In een bericht van Nature Today uit 2014 is te lezen: "In 2003 werd de iepenzigzagbladwesp, die oorspronkelijk uit Japan komt, voor het eerst aangetroffen in Polen en Hongarije en zijn verspreidingsareaal in Centraal-Europa is sindsdien sterk uitgebreid."

In 2013 werd de soort voor het eerst in België gevonden. In 2014 was Nederland aan de beurt. Even was de vrees dat de iepenzigzagwesp zich zou ontwikkelen tot invasieve exoot. Het Nature Today-bericht uit 2014 zegt hierover: "Belangrijk is dat alle individuen vrouwtjes zijn die zich ongeslachtelijk voortplanten. Elk uitgekomen vrouwtje kan meteen levensvatbare eieren leggen en na verplaatsing kan elk vrouwtje een nieuwe populatie vormen. Bovendien duurt de voortplantingscyclus van ei tot volwassen vrouwtje in de zomer slechts één maand. Daardoor zijn vier of meer opeenvolgende generaties per jaar mogelijk."

In de praktijk blijkt dat de soort zich over geheel Nederland heeft verspreid, maar geen plaag vormt. Eigenlijk best wel een leuke aanwinst. De zigzagpatroontjes vrolijken zo'n iep wat op.

BESTUURLIJKE ROULETTE HELPT DE NATUUR NIET

Johan Bos

Om de haverklap zit er in Alkmaar weer een nieuwe wethouder die zich met het milieu en de natuur bezighoudt. En vrijwel altijd weten ze – met alle respect – vrijwel niets van dat onderwerp af. Uiteraard zien we dit verschijnsel ook in de landelijke politiek: ministers die van toeten noch blazen weten, die de wet niet kennen en het verschil niet zien tussen een merel of een mus. Om het over vleermuizen maar niet te hebben...

Het probleem dat hieruit voortvloeit is dat de Alkmaarse milieuorganisaties, verenigd in Stichting Animo, kwesties voorgelegd krijgen over meeuwenoverlast, ganzenproblemen of de kap van monumentale bomen. De vraag is dan vaak aan ons: wat doen we eraan? Hier gaat het al mis om de simpele reden dat gemeenten zelf verantwoordelijk zijn voor overlastbestrijding in de openbare ruimte, waarbij aangetekend moet worden dat ze slechts beperkte bevoegdheden hebben. Alleen provincies mogen ontheffingen verlenen voor beheer, inclusief bestrijding, binnen de kaders van de Wet natuurbescherming/Omgevingswet. Dat is het loket waar de gemeente moet zijn.

Niet verantwoordelijk

Natuurbeschermers zijn niet verantwoordelijk voor overlast, maar worden er vaak ten onrechte op aangesproken. Het is niet oké om aan de Vogelwerkgroep te vragen wat er aan ganzenoverlast gedaan kan worden. Deze organisatie kan wel adviezen geven, maar zal natuurlijk nooit kiezen voor afschot of eieren rapen en dat is ook niet haar taak of verantwoordelijkheid.

Kijken we naar de kapvergunning die werd verleend voor de eik bij Koeckenbier, dan zien we hetzelfde beeld. De gemeente ziet over het hoofd dat het haar verantwoordelijkheid is als overheid. Het staat zelfs in haar eigen beleidsstukken. Zowel de projectontwikkelaar als de gemeente had de eik moeten zien en direct maatregelen moeten nemen ter bescherming. Dan ontstaat er ook geen wrijving tussen partijen en worden wij niet gedwongen om naar de rechter te stappen. Conflicten kosten geld en tijd en leiden tot frustraties.

Ambtenaren

Over het algemeen zijn ambtenaren op deze dossiers wel goed op de hoogte, maar ze worden vaak door politieke ambities klemgezet. Het wordt hoog tijd dat hierin structureel verandering komt. Het zou ook positief en productief kunnen zijn als raadsfracties zelf eens met Animo of de aangesloten leden als Vogelwerkgroep Alkmaar en natuurvereniging KNNV gaan praten.

Animo is een goed platform. Burgers en gemeente kunnen elkaar zo op de hoogte houden en ideeën uitwisselen. We kunnen samen kijken naar de grote lijnen voor de toekomst, waardoor wellicht veel problemen voorkomen kunnen worden. Het zou verstandig zijn als de gemeente een kennisdossier aanmaakt dat overdraagbaar is aan nieuwe bestuurders. Dat zou alle partijen vooruit kunnen helpen.

Een groene, biodiverse stad in een groene omgeving is goed voor de gezondheid van ons allemaal. Iets wat door opportunistische bestuurders nog wel eens over het hoofd wordt gezien. De natuur draagt ons, wij dragen niet de natuur.

Waarvan akte.

Gauwe gans © Johan Bos
Vogelwerkgroep niet verantwoordelijk voor overlast
grauwe gans.

NATIONALE PARKEN: WEGWERPNATUUR?

Henk Groenewegen

In Nederland hebben we momenteel 21 nationale parken die samen ongeveer 120.000 hectare omvatten. Bekend zijn natuurlijk de Hoge Veluwe, Zuid-Kennemerland, Weerribben-Wieden en Texel, om maar enkele te noemen. Het kenmerk van een nationaal park is dat het bijzondere natuurlijke, landschappelijke en culturele waarden heeft. Het beheer van de parken richt zich op de bescherming van deze waardevolle natuur (die vaak onder grote druk staat), duurzaam toerisme, educatie en samenwerking met bewoners. Onze eigen organisatie IVN heeft een belangrijke en verbindende rol in de nationale parken en richt zich met name op educatie, participatie en verbinding met de samenleving. Daarvoor zijn IVN-medewerkers in de parken aangesteld op basis van verschillende financieringsbronnen, onder andere met een structurele bijdrage van het ministerie van Landbouw, Veeteelt, Visserij en Natuur (LVVN).

Grote schrik en verontwaardiging toen het demissionaire kabinet bij monde van staatssecretaris Rummenie (BBB) bekend maakte de subsidie van de nationale parken stop te zetten. Voor het educatieve deel (IVN) per 2026 en voor het overige beheer per 2027. Een bezuiniging van 24 miljoen Euro, beargumenteerd met ‘...de parken hebben een lagere prioriteit in de [...] middelenallocatie, er is een politieke keuze gemaakt om ons te concentreren op natuurgebieden die de grootste noodzaak hebben, en het maakt onderdeel uit van het op orde brengen van de begroting van LVVN’. Kortweg gezegd, de nationale parken zoeken het zelf maar uit, als de begroting maar op orde is (mijn woorden).

Velen van jullie zullen gemerkt hebben dat er onmiddellijk actie werd ondernomen om dit heilloze besluit terug te dragen, niet in de laatste plaats vanuit IVN. De petitie ‘Red onze Nationale Parken’ die meer dan 34.000 ondertekend werd en veel lobbywerk. Behalve vanuit IVN en haar leden

werd ook door de LandschappenNL, de ANWB, HISWA-RECRON en anderen actie ondernomen. De Rijksadviseur noemde het besluit “onverstandig en onbegrijpelijk” en ook vanuit Provinciale Staten werd negatief gereageerd op deze plannen.

Gelukkig heeft de politiek in Den Haag deze signalen goed opgepikt. In de Tweede Kamer werd een amendement om middels extra middelen de ondersteuning van de nationale parken te waarborgen met een meerderheid aangenomen. Vervolgens werd met een ruime meerderheid een motie van de partij Volt aangenomen die gericht was op ‘... het veiligstellen van de structurele financiering van de nationale parken binnen de begroting van LVVN’.

Enorme opluchting, niet in de laatste plaats bij IVN, dat dit met een sisser is afgelopen. Maar het laat zien hoe er door sommige politieke partijen over het belang van de natuur wordt gedacht. Als je de nationale parken, met hun natuurlijke, educatieve en culturele waarden, op deze manier zomaar aan hun lot kunt overlaten, dan zegt dat iets over de wijze waarop politici over onze natuur denken.

Het is duidelijk dat we op bepaalde momenten toch echt in het geweer moeten komen om het belang van de natuur te beschermen. Ofwel: geef de natuur een stem en rechten.

IVN als educatieve organisatie zal in de komende jaren duidelijk moeten inzetten op de belangrijke maatschappelijke thema’s ‘natuur en gezondheid’ en ‘boerenland en natuur’.

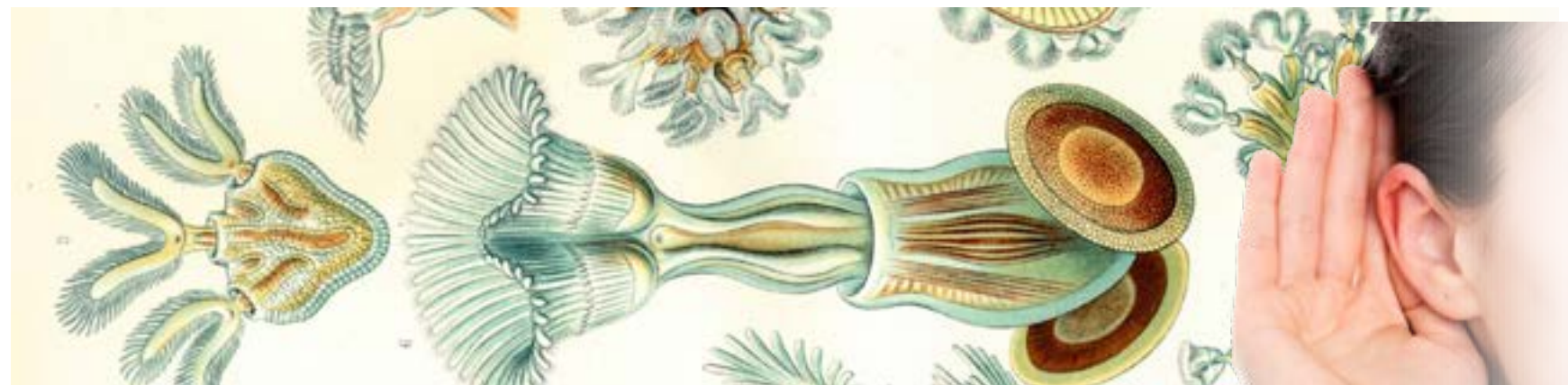
Als IVN-leden: neem mensen de natuur in en laat zien en beleven hoe mooi en belangrijk, maar ook hoe kwetsbaar de natuur is.

PLEKBERAAD KUSTONTWIKKELING NOORD-HOLLAND

Foppe de Haan

Wist u dat we onze hersenen slechts voor een paar procent inzetten voor nadenken over de verre toekomst? Ruim 85 % is gericht op de korte termijn en ruim 10% van onze hersencapaciteit kijkt terug. Terwijl de natuur toch echt vraagt om langer durende bestaanszekerheden. Als Stem van de Natuur geeft de bontbekplevier in onze interviews in 2024 al aan graag een breder strand te wensen bij de Hondsbossche. Daar is wel wat aan gedaan. Met de tweejaarlijkse suppleties tot 2035 wordt invulling gegeven aan de afspraken uit 2012-2014. Maar het vogeltje dat sinds 2022 weer af en toe broedt op onze Groene Stranden vraagt de mens vooral ook om zich tijdig over verdere toekomst van de kustontwikkeling te beraden. Om als goede voorouder – omwonenden, streekhouders, overheden – samen en vanuit alle belangen in inzichten te kiezen voor duurzame oplossingen voor komende generaties. Ondernemerschap en slimheid hebben we genoeg toch?

HOOR DE STEM VAN DE NATUUR!

Ministerie van de Toekomst

Vanuit IVN Noord-Kennemerland is daarom het initiatief genomen voor het inschakelen van het Ministerie van de Toekomst. Deze landelijke organisatie van vernieuwers zocht eind 2024 voorstellen voor een innovatie door zogenaamde Plekberaden over de verre toekomst. Het voorstel van IVN werd aangenomen en de groep initiatiefnemers werd uitgebreid met o.a. Duinbehoud, Hogeschool InHolland en de twee vormgevers om met deze ervaring een praktische tool voor toekomstige plekberaden te maken.

Kernvraag

Hoe ziet de kust in de verre toekomst uit als we de zeespiegelstijging omarmen, en hoe als we inzetten op het weren van de zee? Deze vragen en meer stonden centraal, gisteren bij **Plekberaad** over de toekomst van de kust bij Strandpaviljoen Struin in Camperduin. De Noordzee was kortom duidelijk aanwezig: niet alleen

echt fysiek en qua geluid, maar ook in de verhalen en op het schilderwerk van Marlijn Bouwman uit Heemskerk.

Scenario's, Camper Wadden, met zeewoningen?

De Stem van de Natuur kwam terug in de toekomstanalyse van 6 InHolland studenten. Zij keken of er langs de NH kust een zandmotor past, als in Zuid-Holland. Drie scenario's voerden in dat studentenperspectief met de zandmotor de boventoon: recreatie, natuur en defensie. In een vernieuwde Delta aanpak stellen zij voor te onderzoeken om niet elke 2 jaar zand te suppleren, maar vanaf 2040 1 keer echt goed en wel voor bijvoorbeeld minimaal 50 jaar! Tijdens de bespreking kwam naar voren dat we nu de kans hebben om tijdig, met deskundigen, overheden, bewoners, natuurorganisaties, defensie en bedrijven de verschillende opties te bespreken en verder uit te werken. Als er veel geld naar Defensie gaat dan kan de natuur toch slim meeliften daarin?! Met uit te werken varianten als zandmotor,

golfdempers, oesterriffen en/of met zeewierboerderijen.

Toekomstafels

Een geluidswandeling in de duinen biedt een inkijkje in de perspectieven van verschillende duin- en strandbewoners. Aan verschillende toekomstafels kwam vervolgens een waaier aan ideeën en innovaties voor de lange termijn tevoorschijn. Verhalen van buurtbewoners, een visser, vrijwilligers van de Groene Strand community, Stichting Duinbehoud, Dorpsbelang, Watersport Hargervaat, ondernemer, Provincie, gemeente Schagen, Hoogheemraadschap, Instituut voor natuureducatie, InHolland Delft en andere!

Vervolg

IVN omarmt het idee van de Denker der Nederlanden om VerDenken meer aandacht te geven in ons educatieve werk. Het Plekberaad was een mooi experiment dat we over 3-5 jaar willen herhalen. Er is een creatief verslag

met diverse interviews en beelden naar de deelnemers gestuurd om in hun werk verder mee te nemen. En er is een handleiding gemaakt voor toekomstige Plekberaden. De initiatiefnemers hebben provincie, gemeenten en Hoogheemraadschap hulp aangeboden bij hun wettelijke participatietaken over kust en strand. De lokale media zijn geïnformeerd over het werken aan VerDenken tools voor beleid, uitvoering en toezicht. Onder regie van Duinbehoud gaan de Groene Strand communities door met de Stem van de Bontbekplevier, het opruimen van plastics en steunen van gastvrije natuurondernemers als die van Struin. En natuurlijk: als natuurorganisaties het VerDenken opnemen in onze educatiestrategie 2026-2035 en bijvoorbeeld in toekomstige natuurgidsopleidingen.

Foppe de Haan, natuurgids, lid Groene Strand Camperduin.

Voor wie meer wil weten, lees en kijk op

- <https://ministerievandetoekomst.nl/events/plekberaad-doorvertellers-kust-in-de-kop/>
- <https://www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland/stem-van-de-natuur/>
- <https://actiefmetbeeld.nl/de-eerste-vlucht-van-de-bontbekplevier-in-beeld/>

EEN VERRASSESENDE VONDST IN EEN DUINVALLEI

Evert Maarschall

Ter inleiding: Al vele jaren bezoek ik in het seizoen (al of niet met andere geïnteresseerden) de bijzondere flora van Wijk aan Zee en omgeving. Ook op het programma van de dinsdag- en de woensdaggroep van de KNNV ontbreekt zo’n bezoek niet. Het bijzondere is vooral (in juni-juli) het oogstrelende kleurenpalet van de aanwezige bloeiende flora zoals het fel blauw en paars van de overvloedig aanwezige ossentong, het geel van de teunisbloemen en het opvallende rood van het hondskruid (piramide orchis), de orchidee waar Wijk aan Zee zo beroemd om is. Niet minder opvallend is de zeedistel die hier en daar over de zandige hellingen uitgestrooid lijkt en waarvan bloem en blad zo’n bijzondere intrigerende kleur hebben. Dan de bitterkruidbremraap. Nergens in de duinen is deze bremraapsoort zo talrijk als in en rond Wijk aan Zee. Ze groeien overal, zelfs tot en met de zeereep. Ook in het dorp zelf: op 4 juli telde ik meer dan 50 exemplaren, tezamen met de moederplanten (echt bitterkruid), op een grazig hellinkje tussen de huizen in.

De route: Verlaat de bebouwing van Wijk aan Zee aan de zuidkant via de Bosweg (met aan beide zijden een hoog duin). Links aanhoudend, is ruimte waar vrijwel altijd plaats is om te parkeren. Ga de “poort” van ZEE VAN STAAL in en volg het fietspad (minder dan 1 km) tot aan de eerste parkeerplaats c.q. strandafgang. Houd de zuidzijde van deze parkeerplaats aan, richting strand. Direct na passage van de laatste struik: een fors uitgegroeide boksdoorn (kenbaar aan z’n kleine blauwe bloempjes), linksaf een zandpaadje in. In de diepte zie je dan een langgerekte en zandige vallei.

Te zien: Naar beneden lopend is de bitterkruidbremraap tussen de begroeiing alom aanwezig. Eenmaal beneden

komt al snel (rechts) de eerste attractie in beeld. Over een groot gebied, tot aan een duintop toe, is de bodem begroeid met zeewinde. Vegetatief gemakkelijk te herkennen aan de karakteristieke vorm van de blaadjes. In de bloeitijd een feest vanwege de tientallen bloemen. Niet over het hoofd te zien vanwege de grootte en de kleuren van deze soort. Ik was hier op 21 juni en verrast door de schoonheid om me heen, zowel die van de zeewinde als van de kleurige entourage van andere bloeiende soorten, besloot ik nog wat verder te lopen. En zo kwam ik de tweede floristische attractie tegen: een verzameling zachtgroen gekleurde planten: bloeiende zeewolfsmelk, net als de zeewinde een zeldzame soort

van de kuststrook. Opmerkelijke eigenschap van beide soorten is, dat beide in een stuivende vallei groeien en bloeien en zich daar kennelijk thuis in voelen. Zo las ik in de beschrijving van de zeewolfsmelk door Weeda dat het wortelgestel zo gestructureerd is dat de plant zowel overstuiving als erosie kan overleven (op de foto is hiervan een mooi voorbeeld te zien).

De verrassing: Ik vond deze vallei zo bijzonder dat ik anderen deze plek graag wilde laten zien. Dat gebeurde ook en iedereen was onder de indruk. Op 4 juli kwam mijn oudste dochter uit Arnhem langs. Ik zei: ik zal je even meenemen naar een prachtige plek bij Wijk aan Zee (en waar het wat koeler is dan in Arnhem). Dus langs de

zeewinde en langs de zeewolfsmelk. Ze bekeek de laatste soort aandachtig en sprak: “paps, er zitten ook rupsen op” (4 exemplaren). Direct een foto gemaakt en via Obsidentify bleek dat het om de rups van de wolfsmelkpijlstaart ging. Een vlindersoort die behoorlijk zeldzaam is. Toen ging mij een licht op: meerdere mensen hadden mij al eerder gevraagd: heb je ook rupsen gezien op de wolfsmelk. Ik dacht nog als onnozele hals: waarom vragen ze dat. Voor het eerst van mijn leven had ik nu de rupsen van de wolfsmelkpijlstaart gezien. Met recht een verrassende vondst.

N.B. met dank aan Michel Rühland, die me ooit attent heeft gemaakt op de plek van de zeewinde.

PADDENSTOELEN IN DE ZEEREEP

Wim de Groot

De meeste mensen zullen bij paddenstoelen in de eerste plaats denken aan bossen, hoewel paddenstoelen overal voorkomen. Langs de Nederlandse kust, waar duinen en zee elkaar ontmoeten in de zogenaamde zeereep, groeit een verrassend rijke en unieke paddenstoelenflora.

In 2014 in de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) gestart met het Meetnet Zeereepaddenstoelen. Doel van het meetnet is het volgen van de Rode Lijst-status van de typische soorten van de habitatrichtlijn in de zeereep langs de gehele Nederlandse kust. Dit gebeurt in verband met de beoordeling van de staat van instandhouding van habitattypen, zowel binnen als buiten de Natura 2000-gebieden. Hierover moet elke zes jaar worden gerapporteerd aan de Europese Unie. Zes soorten zijn aangewezen als typische soorten: duinfranje-hoed, zeeduinchampignon, duinstinkzwam, duinveldridderzwam, helmharpoenzwam en zandtulpje.

Om de benodigde gegevens te verzamelen is het nodig dat er een netwerk komt van vrijwilligers die bereid zijn om een of meer kilometerhokken te monitoren en daarin het voorkomen van de typische zeereepsoorten te registreren in het daarvoor aangewezen seizoen (eind oktober-december). Hiervoor is een protocol uitgewerkt, de Handleiding Paddenstoelenmeetnetten. De gegevens die zo worden verzameld zullen door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) statistisch worden verwerkt (bron: NMV).

Nederland kan topografisch worden verdeeld in kilometerhokken, vlakken van 1 vierkante kilometer. Deze worden bepaald door zogenaamde RDS-coördinaten. Met een app op een mobiele telefoon kun je met behulp van de GPS precies zien waar je je binnen zo'n vlak bevindt. Veel mensen zullen dit systeem kennen, het wordt op grote schaal gebruikt voor o.a. de invoer van gegevens op Waarneming.nl of de Verspreidingsatlas. Ook het meetnet zeereep maakt hier gebruik van.

Wij (d.w.z. mijn echtgenote Jeanette en ik zelf) hebben ons in 2022 ingeschreven en zijn binnen het meetnet gestart met 2 kilometerhokken in het Noordhollands Duinreservaat (in het najaar van 2021 waren we al een paar keer meegelopen met een ander stel (Lia Bot en Dirk Jan Compaan) dat al langer in het meetnet meedraait. Onze 2 kilometerhokken die we monitoren liggen tussen Bergen aan Zee en Egmond aan Zee. Elk hok wordt in principe twee keer in het seizoen bezocht met 3-4 weken tussentijd. Verreweg de meeste keren hebben we dat tot nu toe samen met het andere stel gedaan, met "vier paar ogen" zie je tenslotte meer. Zij lopen met onze hokken mee en wij met die van hen. Aangezien de zeereepsoorten wat later in het seizoen opkomen is het een aangename verlenging van het gebruikelijke paddenstoelenseizoen.

Binnen het meetnet zeereep hebben we te maken met twee habitattypen: de witte en de grijze duinen. De witte

duinen (helmduinen) worden gedomineerd door helmvegetaties en de grijze duinen door mos- en graslandvegetaties. Een aantal paddenstoelen zijn gebonden aan kruipwilgvegetaties of duindoornstruwelen.

Naast de eerdergenoemde zes "typische" soorten die worden gemonitord zijn er ook achttien "begeleidende" soorten die worden genoteerd. Daarnaast mag je uiteraard ook alle andere paddenstoelen binnen het gebied noteren. In 2020 is naast deel I en II van de Veldgids Paddenstoelen van Uitgeverij KNNV nog een deel III verschenen. In dit ten behoeve van het zeereepproject speciaal geschreven deel III worden naast de typische en begeleidende soorten nog eens 140 soorten vermeld die kenmerkend zijn voor de witte en grijze duinen. Verreweg de meeste soorten zijn in het veld op naam te brengen.

TYPISCHE SOORTEN

De **duinfranjehoed** (*Psathyrella ammophila*) is een kleine franjehoed en in de zeereep vaak de meest voorkomende paddenstoel. Overigens zijn de aantallen per seizoen sterk wisselend. Hij groeit voornamelijk in de meest vitale helmvegetaties en leeft saprotroof (levend van dood organisch materiaal) op bestanddelen in duinzand en afgestorven delen van helm.

Ook de **duinveldridderzwam** (*Melanoleuca cinereifolia*) vind je in de buitenste zeereep in de nog stuivende jonge duinen. Hij leeft saprotroof tussen de helm. Buiten de zeereep zul je hem niet tegenkomen.

De **duinstinkzwam** (*Phallus hadriani*) is ook beperkt tot de witte duinen. Een belangrijk verschil met zijn grote broer is dat bij de duinvariant het gelatineuze duivelsei waaruit de paddenstoel tevoorschijn komt bij het uitgraven door het contact met zuurstof roze verkleurt. Verder is hij iets kleiner en geurt veel minder sterk.

De helmharpoenzwam

(*Hohenbuehelia culmicola*) wordt weliswaar langs de gehele kust gevonden maar is zeldzaam. Groeit op de basis van helm in de buitenste zeereep. Wij hebben hem nog niet in onze 2 hokken aangetroffen. De foto is van een vondst in de Amsterdamse waterleidingduinen..

De zeeduinchampignon

(*Agaricus devoniensis*) is een vrij algemene soort. Bij de meeste rondes zien we wel een of meerdere exemplaren. Je vindt hem in de lijzijde van de zeereep, waar de vegetatie het stuivend zand al iets vastlegt. Groeit zowel in helmvegetaties als in schrale mosrijke duingraslanden, vaak tussen duinsterretje. Blijft vaak gedeeltelijk in het duinzand zitten.

Het zandtulpje

(*Peziza ammophila*) is altijd weer een leuke verschijning. Groeit op oude plantendelen van helm. Je kunt hem tegenkomen in de zeereep maar vooral in stuifkuilen met helm. De soort is vrij zeldzaam en bedreigd. Je moet hem niet verwarren met het zandputje dat een lichte binnenkant heeft.

BEGELEIDENDE SOORTEN

Van de 18 begeleidendende soorten van het meetnetproject treffen we een aantal soorten zoals Melige stuifzwam, piekhaarzwammetje, duinparasolzwam en Gesteelde stuifbal regelmatig aan op onze rondes. Ook het zandputje komen we nogal eens tegen. Een paar soorten uit deze lijst hebben we in alle rondes maar een paar keer gezien, bijvoorbeeld helminktzwam, gelatineschelpje en Geelbruine Helmharpoenzwam. Het is altijd weer een verrassing hoe de lijst er aan het einde van de ronde uit ziet.

OVERIGE PADDENSTOELEN

Uiteraard kijken we niet alleen naar de soorten van het meetnet maar noteren we alle soorten die we tegenkomen. In de met name grijze duinen groeien veel bijzondere paddenstoelen die niet op de lijst voorkomen maar die zeer de moeite waard zijn. Neem bijvoorbeeld de wasplaten, waarvan veel soorten in het Noordhollands Duinreservaat goed vertegenwoordigd zijn. Vorig jaar vonden we zelfs 2 soorten wasplaten die al meer dan 35 jaar niet in het NHD waren gemeld (Bittere wasplaat en Scharlaken wasplaat). Op plekken in het grijze duin waar kruipwilg voorkomt kun je veel soorten vezelkopen vinden. Nogal wat vezelkopen vereisen microscopisch onderzoek voor een juiste determinatie. En wat te denken van de vele soorten aardtongen, aardsterren, stuifzwammen, bovisten, champignons en knotszwammen. Kortom, het is zeker geen straf om in de zeereep naar paddenstoelen te zoeken. Vergunning van de beheerder (in ons geval de PWN) is echter wel noodzakelijk.

Duinparasolzwam

Helminktzwam

Gelatineschelpje

Geelbruine helmharpoenzwam

Ruwe aardster

Geelbruine duinvezelkop

Bittere wasplaat

Fraaie knotszwam

VOGELS ZIEN EN HERKENNEN?

Johan Bos

Cursus met boek bij KNNV

Vogels kijken is populair. Maar voor beginners blijkt het vaak lastig. Juist voor die groep onervaren mensen biedt KNNV Natuurvereniging Alkmaar-Den Helder uitkomst. Vogelkenner Dennis Klein en KNNV-voorzitter Johan Bos geven in november twee cursusavonden aan de hand van het boek 'Vogels voor elke dag'. Tijdens de cursus zullen veel fraaie afbeeldingen te zien zijn van illustrator Frits-Jan Maas. De sprekers gaan vooral in op de vogels in onze directe omgeving, hun gedrag en de geluiden die sommige dieren maken.

We kunnen ongetwijfeld allemaal een meeuw van een merel onderscheiden, maar voor velen is het ondoenlijk om alleen al de vier verschillende soorten meeuwen die in en om Alkmaar te zien zijn uit elkaar te houden. En waarom zijn ze zo graag in de stad?

Zangvogels in de achtertuin kunnen ook lastig zijn om te herkennen. Is dat geluid nu van een merel, een mees, een heggemus of een zanglijster? Zie ik nu een kauw of een kraai? Waar kwamen die lepelaars in de Hout van-

daan? En waarom zit die zwarte vogel zo vaak met gespreide vleugels op de lantarenpaal?

Na deze twee avonden zal het vogelen voor de meeste mensen al een stuk leuker zijn.

De cursus wordt gehouden op 5 en 19 november in het schoolgebouw Vonk aan de Drechterwaard 10, Alkmaar. Aanvang: 20.00 uur. Kosten: 25 euro p.p., inclusief het vogelboek van Johan Bos en Frits-Jan Maas. Het aantal plaatsen is beperkt, dus wie interesse heeft doet er goed aan zich snel aan te melden.

In het voorjaar van 2026 zal met de cursisten nog een extra avondwandeling gemaakt worden in de Alkmaarderhout, om dan vooral de vogelgeluiden te oefenen.

Aanmelding kan via de website: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/>
Meer informatie over dit initiatief e-mail: voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl
tel. 0654 63 77 66

Verschillende soorten zangvogels. Illustratie: © F.J. Maas

GEMEEN (33)

Test je soortenkennis met het op naam brengen van de afgebeelde soorten. Mijn foto's zijn in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal gemaakt. De soortnamen hebben iets gemeen. Met het herkennen van twee soorten heb je een overeenkomst die kan helpen bij het op naam brengen van een mogelijk lastiger derde soort. De volledige oplossing bestaat uit de drie soortnamen én hun gemeenschap. Doe ook mee en stuur je oplossing uiterlijk 10 oktober naar: ruudcosters27@gmail.com

foto 1

foto 2

foto 3

Gemeen 32

De oplossing van Gemeen 32.

De soorten Temmincks strandloper, waterpunge en duinstinkzwam hebben de overeenkomst dat hun drie wetenschappelijke soortnamen vernoemingen zijn naar natuurvorsers. Het op naam brengen van de soorten was geen onoverkomelijk probleem maar het vinden van de gemeenschap bleek een uitdaging. De volledig correcte oplossing van kwam alleen van Freek Kalsbeek, Rina Klous & Jacos Jes en Mart van Zweeden. De overige elf inzenders,

die veelal biotoop/kust als gemeenschap opperden, kregen als tip dat de naam van de vogel de sleutel tot de oplossing biedt. Marian van der Laan, Peter de Zwart en Jan Verkaik wisten wel raad met die tip.

1. Temmincks strandloper, *Calidris temminckii* naar Coenraad Jacob Temminck, Nederlands geleerde (1778 - 1858).
2. Waterpunge, *Samolus valerandi* naar Valerand Dourez, Frans botanicus (1530 - 1571).
3. Duinstinkzwam, *Phallus hadriani* naar Hadrianus Junius, Nederlands arts en historicus (1511 - 1575), de verlatijnde naam van Adriaen de Jonghe.

KLEPELEN: NATUURVERNIETIGING DOOR “BEHEER”

Rutger Polder (door redactie ingekort)

Al jarenlang erger ik me aan zogenaamde beheermaatregelen zoals het meest gemakzuchtige van alle beheer, het “klepelen”, dat wil zeggen het tot moes malen van alle flora en fauna, en het laten liggen als voedingsbodem voor stikstof minnende planten.

Gelukkig begint het tij te keren, vooral nu we in de gaten krijgen dat zelfs tot voor kort gewone vlindersoorten als zwartspriedikkopje, argusvlinder en landkaartje bijna niet meer te vinden zijn. En dan hebben we het nog niet eens gehad over bijen, kevers en libellen!

Dit bericht schreef De Vlinderstichting in “Nature Today”:

Per 1 april 2025 is [de gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen](#) (pdf: 1,9 MB) ingegaan. Hiermee kunnen waterschappen beheer en onderhoud van dijken, watergangen en andere elementen uitvoeren, wanneer ze dit doen met zorg voor beschermde flora en fauna. Eerder lag een conceptversie van deze gedragscode ter consultatie. Daarin werd het gebruik van de klepelmaaier weliswaar beperkt, maar nog steeds weinig specifiek omschreven. De Vlinderstichting reageerde op de conceptgedragscode, mede namens dertien andere natuur- en milieuorganisaties en gaf op [wetenschappelijke literatuur gebaseerde](#) (pdf: 2,1 MB) suggesties ter verbetering. Dit resulteerde in significante aanpassingen, die het gebruik van de klepelmaaier onder de gedragscode beschrijft. Zo is nu omschreven dat gebruik van de klepelmaaier de uitzondering is. Vijf uitzonderingssituaties zijn nu duidelijk en voor uitleg vatbaar benoemd. Het gaat om situaties waarin de veiligheid van de machinist of weggebruiker in gevaar is.

1. Veiligheidsstroken langs openbare wegen en fietspaden. De toegestane klepelbreedte is aangepast van drie naar **anderhalve meter**.
2. Op ruwe ondergrond van **verharde (dijk)taluds, stortsteen en andere steenbekleding**. Hier is verduidelijkt wanneer er sprake is van ruwe ondergrond.
3. Op **smalle onderhoudspaden die niet breder zijn dan drie meter** en waar de uitwijkmogelijkheden fysiek begrensd zijn over grotere lengte, zoals bebouwing en beplanting of gewassen. Hier is toegevoegd dat op smalle onderhoudspaden ook de uitwijkmogelijkheden over grotere lengte fysiek beperkt moeten zijn. Het feit dat een onderhoudspad smal (minder dan drie meter) is, is dus niet genoeg om tot klepelen over te gaan.
4. **Steile dijktafelen of dijken met beperkte draagkracht**. Hier zijn drie situaties concreet benoemd en is aangegeven dat voor smalle veendijken eerst alternatieven zoals begrazing en hooien in de zomer verkend moeten zijn.
5. **Plasdrasoevers langs (water-)wegen en onderhoudspaden**, specifiek voor vegetaties die gedomineerd worden door **riet, lisdodde of liesgras** langs watergangen van vier meter of breder.

Watergangen kunnen, bij goed beheer, grote ecologische waarde hebben (Bron: Kars Veling) De Unie van Waterschappen heeft aan De Vlinderstichting toegezegd voor de zomer van 2025 met een plan van aanpak te komen. In lastige situaties, waarvoor nu nog de klepelmaaier wordt ingezet, wil men door middel van innovatie tot meer ecologische maaimethoden komen. De Vlinderstichting waardeert deze stap. Goed ecologisch beheer wordt hierdoor naar verwachting verder gestimuleerd.

Verder heeft het ministerie van LNV aangekondigd samen met de Unie van Waterschappen vervolgonderzoek op te zetten, dat de biodiversiteitseffecten van het volledige maaiproces van klepelmaaiers in beeld moet brengen. De Vlinderstichting blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen en verwacht betrokken te worden bij zowel het vervolgonderzoek als de innovaties van maaimachines. Ook blijft De Vlinderstichting het gebruik van Kleurkeur Blauw stimuleren. Dit biedt voor brede biodiversiteit een meerwaarde en waarborgt bovendien goede uitvoering van ecologisch beheer.

Tekst: Anthonie Stip, [De Vlinderstichting](#)

Deze ontwikkeling vind ik voorzichtig positief, maar ik blijf bezorgd over het zgn. onderzoek naar biodiversiteitseffecten, dat naar mijn mening volstrekt overbodig is en ik kan niet uitsluiten dat dit nieuwe beleid in het begin voor de

Waterschappen problemen zal geven. Met name dat gemaakte vegetatie moet worden gehooit om écht positief resultaat te krijgen.

Ik doe hierbij een oproep aan eenieder die zich betrokken én verantwoordelijk voelt om situaties waarin het toch nog misgaat, hoe onduidelijk ook (bij bv. toch klepelen of bij niet hooien), dit door te geven aan De Vlinderstichting. info@vlinderstichting.nl. Het zou enorm helpen als dit wordt ondersteund met foto's en locatiegegevens. Situaties kunnen ook naar mij worden opgestuurd. Ik zorg ervoor dat het bij de genoemde instantie komt.

Doel is om inzicht te krijgen in hoeverre de beherende instanties zich aan de nu geldende gedragscodes houden.

Rutger Polder, 1815jk232@hetnet.nl

Cor Thomas

MARKER WADDEN

10 mei 2025

Een dag die je niet snel vergeet. Op weg naar de afspraakplaats bij de haven in Lelystad zie ik in de verte een heel volk staan op de kade. Naarmate ik dichterbij kom, begin ik gezichten te herkennen en langzaam van de groepsschil naar het hart en zoveel mogelijk handenschuddend, groetend, besef ik dat ik een IVN-gebeurtenis betreed die uniek is. Tientallen natuurgidsen bij elkaar, we hebben er zeer veel van rondlopen! Geen vergadering, geen rondwandeling, geen cursus of welk IVN-evenement is dit ooit gelukt! IVN-Kennemerland bestaat namelijk uit veel loners, ook wel gidsen genoemd, die zich het liefst omringen met natuurbuitenstaanders zodat zij, zo opgeleid, al hun kennis kunnen overdragen aan anderen die niet zo bespraakt zijn of zo zijn opgeleid en weinig natuurkennis bezitten.

Hoe gaat deze dag verlopen op weg naar één van de mooiste natuurgebieden van Nederland te weten de Marker Wadden? Wordt het een spraakwaterfall van kennis, onderling opbieden tegen elkaar van natuurweetjes of ontstaan er clusters die elkaar met hun eigen verworven kennis blijven bestoken?

Het instappen in de boot, zoals gewoonlijk wordt iedereen op de plaat gezet door Johan Eilering, gebeurt gelukkig in willekeurige volgorde. Anciënniteit of leeftijd speelt geen rol. De stalen boot kan op geen enkele manier de vergelijking doorstaan met de koftjalk de Schuttevaer, waarmee we in het verleden de Marker Wadden bezochten, behalve dat ook deze boot blijft drijven.

De grootte van de groep noopt uiteindelijk toch om naast de boswachters van Natuurmonumenten, ook nog twee groepen met echte

IVN-gidsen in te zetten, en zo gaan we op pad, althans een half uur later, want voordat we koffie en gebak hebben genuttigd zijn we bijna vaste inwoners van het eiland geworden.

Het eiland is groot genoeg om niet allemaal hetzelfde pad te volgen en na uren genieten van water, vogels, planten en uitgewisselde kennis, is er voor vertrek van de boot en op de boot voldoende stof tot praten, lachen en verbazing waarom de één een vogelsoort wel heeft gezien en de andere niet.

Vooraf nog werd er door Henk, onze voorzitter, nog even haarfijn uitge-

legd dat we dit gratis uitje te danken hebben aan de in 2024 opgeheven organisatie van de IVN-weekenden dat jarenlang een fantastische prestatie in het opzetten, uitwerken en uitvoeren van onvergetelijke natuurweekenden heeft neergezet. Door omstandigheden echter, hebben zij het bestuur ingeschakeld om de Marken Wadden belofte waar te maken. Deze, op hun beurt, hebben het nieuwe bestuurslid Frank Elzas voor de leeuwen gegooid en stonden afwachting te kijken of de talenten van Frank wel goed genoeg waren om later nieuwe opdrachten te mogen uitvoeren. Frank, echter, die bij zijn introductiepraatje al indrukwekkend overkwam, bleek ook

ruim 50 IVN'ers onder controle te hebben. Nadat we op de terugweg van de boot stapten werden we naar het restaurant recht tegenover geleid en tot ieders grote verbazing in korte tijd voorzien van het gewenste drankje en de keuze van 3 soorten soep inclusief een berg aan brood. Een beter bewijs van organisatievaardigheid is toch niet te bedenken.

Oh ja, we waren voor de natuur, vogels, bloemen, wandelen, kijken enz. op de Marker Wadden en ik kan dus ook nog 4 A4tjes vullen met alle natuurbelevingen. Leuker is echter als je weer eens een natuurgids tegenkomt, te vragen of hij erbij was op die gedenkwaardige tocht naar de Markerwadden op 10 mei. Dan komen de echte verhalen pas los!

ZOMERDAG/VLINDERDAG 2025

Henk Groenewegen

Op zondag 6 juli vierden we weer de zomer bij de voormalige schaapskooi in Bergen (PWN-bezoekerscentrum De Duinheide) met onze traditionele vlinderdag (sinds vorig jaar aangekondigd als zomerdag). Of het de wat sombere weersvoorspellingen met regenbuien waren of een andere oorzaak, het bezoekersaantal viel deze jaarlijkse dag wat tegen. Het regende inderdaad midden overdag enige tijd, maar de temperatuur en de verdere omstandigheden waren prima. De bezoekers die wel kwamen hebben zich dan ook uitstekend vermaakt. De kinderactiviteiten, zoals het knutselen met natuurlijke materialen en het timmeren van een vogelhuisje of een insectenhotelletje, waren ook nu weer een succes. Maar ook de levende grote koolwitjes, hun rupsen, poppen en eitjes, en natuurlijk het

doek met de nachtvlinders, trokken belangstelling. Voorts waren er twee imkers, een kraam met viltmaterialen en een kraam met voederbakjes, vogels en vleermuiskastjes van klei. Kinderen konden ook daar hun fantasie de vrije loop laten. Een uitdaging was een quiz die ouders en kinderen langs vrijwel alle kramen leidde. Aan de hand van tekeningen en uitvergroete insecten, kriebeldiertjes en planten moest de combinatie gemaakt worden: 'wie eet wie' en 'wie is afhankelijk van wie'. Een leuke en leerzame uitdaging. Zo is er ieder jaar weer een variatie op wat eerdere jaren al een succes bleek te zijn. Ook voor de aanwezige vrijwilligers en medewerkers van IVN-NKL en PWN was het weer een leuke en inspirerende dag. En een mooie gelegenheid om weer even bij te praten.

EEN ZONDAGSE RONDLEIDING DOOR HET PARK VAN LUNA

Elbert Veel

Om kwart voor tien kwamen Hendrik Leijenaar en Elbert Veel bijeen bij het startpunt Skeef aan de Middenweg in Heerhugowaard voor hun gezamenlijke IVNwandeling die vier keer per jaar, oftewel elk seizoen, plaatsvindt.

De opkomst bleek verrassend goed: zo'n 22 personen liepen met ons mee tijdens de twee uur durende wandeling. Bij het N.A.P. punt werd eerst de geschiedenis en waterhuishouding uitgelegd, waarna we bij de waterbel een uitleg gaven over de water- en zwemkwaliteit van het Park van Luna.

De overige markante punten passeerden de revue: het ondiepe deel met stromingsribben, het hoogste punt van de Stad van de Zon, het stromingslabyrint, het defosfateringsfilter, het helofytenfilter, het vogel uitkijkpunt aan de Schermer Ringvaart, de kunstwerken van Jurgen Bey en natuurlijk alle soorten vogels, bomen, flora en fauna werden benoemd en of uitgelegd.

Na afloop kregen we een flink aantal complimenten en applaus was ons deel.

Mede namens Hendrik.

Unieke plant- en diersoorten wijken voor maïs en varkensschuren

DE TeloORGANG VAN DE STEPPEN VAN MONEGROS

Johan Bos

De steppen van Monegros in het noordoosten van Spanje behoren tot de laatste halfnatuurlijke steppe-ecosystemen van Europa. Dit uitgestrekte landschap huisvest een unieke biodiversiteit, waaronder zeldzame vogelsoorten als grote trap, kleine trap, Dupont's leeuwerik, griel, witbuik- en zwartbuikzandhoen, hop, grauwe kiekendief, kleine torenvalk, scharrelaar en kuifkoekoek. Toch verdwijnen deze ecologisch waardevolle gebieden in hoog tempo. Oorzaak? Decennia van gesubsidieerde landbouwontwikkeling, infrastructuuruitbreiding en een gebrek aan effectieve natuurbescherming. De steppe is vogelvrij, en als het zo doorgaat binnenkort zelfs letterlijk.

Monegros ligt in de Spaanse autonome regio Aragón, die zich uitstrekt over de provincies Zaragoza en Huesca. Sinds de jaren 70 van de vorige eeuw is het landschap ingrijpend veranderd. Europese en Spaanse landbouwsubsidies stimuleerden grootschalige ontginning van steppegrond ten behoeve van intensieve landbouw. Waar ooit extensieve veeteelt en natuurlijke vegetatie domineerden, zien we nu eindeloze velden maïs, geïrrigeerde graslanden en industriële varkenshouderijen. Dankzij grootschalige irrigatieprojecten, eveneens zwaar gesubsidieerd, werd het droge gebied kunstmatig vruchtbaar gemaakt. Hierdoor verdwenen grote delen van het oorspronkelijke steppekarakter. En het gaat nog steeds door. Opzichter en bioloog Alberto Bueno Mir kan wel huilen. Hij heeft lang in dit gebied gewerkt, maar heeft zijn werkveld verlegd naar de relatief onaangestaste Sierra van Guara.

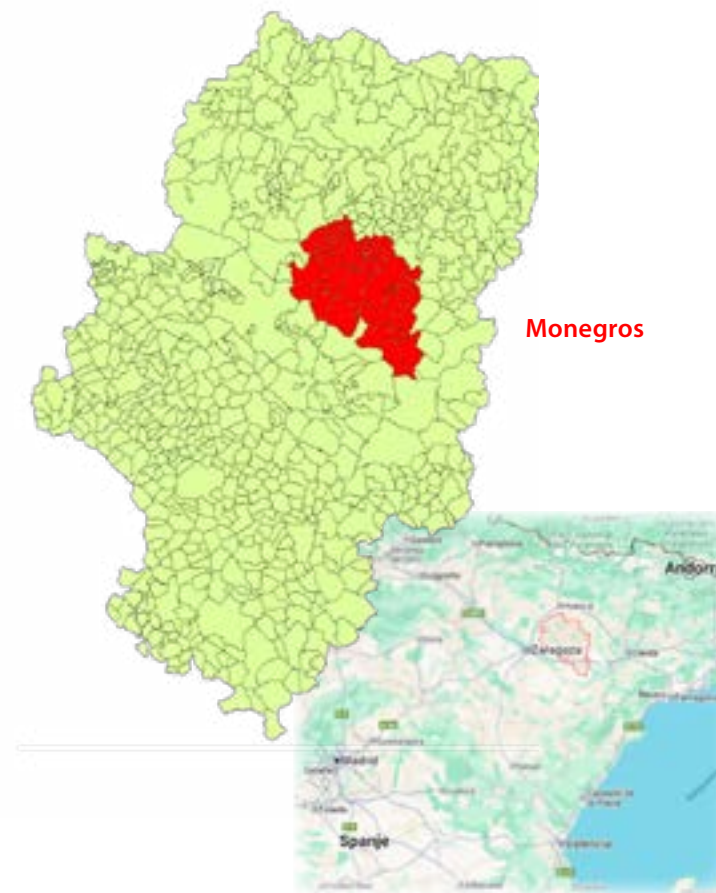
Versnipperd

De bouw van wegen, windmolenparken en agrarische infrastructuur heeft het landschap verder versnipperd. Hierdoor worden migratieroutes van steppevogels verstoord en neemt het broedsucces van veel soorten drastisch af. Bovendien worden waterbronnen uitgeput en raakt de bodem gedegradeerd, wat de veerkracht van het ecosysteem verder ondermijnt. De oorspronkelijke steppevegetatie is omgewoeld en vervangen door gras, maïs en andere teelten. Stinkende varkensschuren duiken overal op en de stikstofhoudende mest wordt met grote regelmaat illegaal uitgestort over de laatste restjes steppe. Controle is er niet (meer).

Ondergewaardeerd

Opmerkelijk is dat steppe-ecosystemen in Europa structureel ondergewaardeerd zijn in het milieubeleid. In tegenstelling tot bossen of wetlands worden steppen vaak gezien als 'leeg', onproductief of van lage ecologische waarde. Hierdoor vallen ze meestal buiten beschermingsregimes zoals Natura 2000 of nationale parkstatus. Ook worden soorten die specifiek van steppegebieden afhankelijk zijn, vaak pas beschermd wanneer hun populaties al in kritieke toestand verkeren. Postzegelstukjes die nog overblijven illustreren de triestigheid.

Subsidies zijn zelden gekoppeld aan ecologische voorwaarden. Landbouwers worden beloond voor productie en grondgebruik, niet voor behoud van natuur. De teloorgang

van Monegros is geen gevolg van natuurlijke achteruitgang, maar van bewust beleid dat economische groei en voedselproductie verkiest boven ecologische duurzaamheid. Zonder gerichte bescherming, herstelmaatregelen en een herziening van subsidiecriteria dreigt een van Europa's meest karakteristieke landschappen volledig te verdwijnen. Niet alleen de vogels lijden er sterk onder. Er zijn meer dan 4.000 geleedpotigen in kaart gebracht, waarvan veel endemisch. Er wordt nog altijd gezocht naar nieuwe soorten. Talloze endemische planten komen in het gebied voor, plus slangen, kikkers, padden en de prachtige parelhagedis. Uniek zijn ook de zoutpannen, de salinas. Monegros is traditioneel jachtgebied van de steenarend en inmiddels wordt de zeldzame keizerarend, endemisch voor Spanje, ook wat vaker gezien. Het maakt echter niets uit. Europa, subsidies, varkenslobby... Het eind is letterlijk in zicht.

Penetrante mestgeur

Helaas rukken de varkensschuren ook buiten Monegros nog steeds op in Noord-Spanje. Grote gebieden zijn bedekt onder een penetrante walm van mestgeur. Lokale bestuurders geven heel gemakkelijk toestemming voor de bouw van deze schuren, zonder na te denken over de ge-

volgen voor de dorpen eromheen en de natuur. Stikstof is een groot probleem met de varkensfokkerij. Water is vaak niet makkelijk verkrijgbaar en ook de bereikbaarheid laat nogal eens te wensen over. Maar met subsidies kom je een heel eind (zie kader).

Richtlijnen

Hoewel er Europese richtlijnen zijn om zowel stikstofuitstoot als waterschaarste te beperken, ontbreekt het vaak aan de juiste handhaving op lokaal niveau. De intensieve landbouw in Monegros en andere delen van Noord-Spanje kan gedeeltelijk worden verklaard door de sterke lobby van de landbouwsector, die ondanks de milieu-impact door blijft groeien. Er zijn weliswaar programma's en wetgeving die stikstofdepositie en waterverbruik zouden moeten verminderen, maar de implementatie en handhaving daarvan zijn vaak niet streng genoeg, vooral in regio's waar de economische druk van de landbouw groot is.

Op Europees papier is het allemaal goed geregeld, de praktijk laat echter een troosteloos en totaal geruïneerd gebied zien en de toekomst ziet er niet rooskleurig uit.

Op deze unieke plek aan de voet van de Sierra Guara werd toestemming gegeven om een varkensschuur te bouwen. Er is geen goede toegangsweg, water is moeilijk te verkrijgen en er liggen dorpen omheen. Omwonenden voeren al jaren strijd. De bouw ligt stil, maar kan zo weer voortgezet worden. Europa, vol van mooie woorden over stikstof, milieu en natuur, doet niets.

Start van een varkensschuur aan de rand van een natuurgebied

Restje Monegros dat nog vrij goed is

v.l.n.r.: Johan Bos, Alberto Bueno Mir, Ger Molenaar en Ofra Carmi

grote trap

Dit uitgestrekte landschap huisvest een unieke biodiversiteit, waaronder zeldzame vogelsoorten als grote trap, kleine trap, Dupont's leeuwerik, griel, witbuik- en zwartbuikzandhoen, hop, grauwe, kiekendief, kleine torenvalk, scharrelaar en kuifkoekoek.

©Wim de Groot

hop

©Wim de Groot

leden van beide
verenigingen zijn
van harte welkom!

Save
the
Date!

**Wijkcentrum
Overdie**
072-5402499
Van Maer-
landtstraat 8-10
1813 BG Alkmaar
Toegang gratis

24 SEPTEMBER 20:00 U.

Lezing spinnen door Caroline Elfferich

spinnen - Caroline en Maman

Spinnen, bij sommige roepen ze eindeloze verwondering op, maar bij de meeste mensen toch wel een afkeer. Voor kunstenaars een bron van inspiratie en voor sommige vaak ten onrechte gevreesd. Caroline is bioloog en de auteur van de Basisgids Spinnen. Spinnen beschikken over bijzondere eigenschappen en vertonen verrassend gedrag. Hierdoor zijn ze heel interessant om te observeren. Dat is echter niet zo gemakkelijk omdat ze meestal een verborgen leven leiden. Daardoor valt er veel te ontdekken als je met aandacht naar spinnen kijkt. Tijdens de lezing komen verschillende aspecten van spinnen aan bod. Een aantal algemenere soorten die in de bebouwde kom voorkomen worden voor het voetlicht gehaald.

22 OKTOBER 20:00 U.

Lezing Philip Frieskorn De Wadden en de Ontdekking van Ameland

Het Waddengebied strekt zich uit van Den Helder tot aan de Deense westkust. Het zijn woeste gebieden waar eb en vloed voortdurend het landschap van vorm doen veranderen. Het Nederlandse deel ligt tussen Texel en de Dollard. Als een barrière tegen de invloed van de Noordzee liggen de Waddeneilanden langs onze noordkust. De veerdam bij Holwerd steekt ver in het wad, waar de veerboot naar Ameland vertrekt. Ameland is, net als de andere Waddeneilanden, uniek. Van oost naar west en van noord naar zuid is Ameland voor de oplettende natuurliefhebber interessant van januari tot en met december. De stranden van de Noordzee en de kwelders en slikken van de Waddenzee veranderen onder invloed van de getijden vier maal per etmaal. Op ieder moment van de dag tref je op het strand nieuwe kunstwerken van de natuur aan en in ieder seizoen zijn er weer andere vogelsoorten te zien. De eilanden hebben zee en strand, oude en jonge duinen, bossen,

heide, moerassen, polders en kwelders. Al deze biotopen herbergen een eigen vogel- en plantenleven. Van de 1300 in Nederland voorkomende plantensoorten kunnen we er op Ameland maar liefst 500 terug vinden. Ons waddengebied is buitengewoon belangrijk voor deze trekvogels als tankstation op hun lange trektocht. Rust met een optimale natuurbeleving vinden we in de herfst, winter en voorjaar, er zijn dan weinig toeristen op Ameland. Toch is ook de zomer mooi en wie de juiste plekjes weet te vinden, ver weg van de strandtenten, kan optimaal genieten van bloeiende orchideeën, zeeraket of lamsoor. De Wadden, een belevenis!

26 NOVEMBER 20:00 U.

Lezing Dick Groenendijk
De essentie van duinen

Dick Groenendijk werkt als ecooloog bij waterleidingbedrijf PWN en wil zijn passie voor het duingebied en de soorten die er voorkomen graag met je delen. Weet jij eigenlijk hoe bijzonder wereldwijd ongestoorde zandige kusten en duinen zijn? En wat heeft de ontstaansgeschiedenis van de duinen te maken met de wens om ze voor volgende generaties te bewaren? En is die ruim 7.500 hectare duingebied die PWN beheert, nou allemaal nodig voor de drink-

watervoorziening? En trouwens, welke ontwikkelingen en knelpunten zijn er eigenlijk en hoe creëer je daar voor het duingebied juist weer kansen voor? En waarom komen er zo belachelijk veel soorten planten en dieren voor? En misschien wel de leukste vraag: Wat is volgens jou eigenlijk de essentie van het duingebied? Dick Groenendijk probeert deze avond, samen met jullie, op deze vragen antwoorden te zoeken.

Foto: Dick Groenendijk

KNNV-IVN Dinsdag – en Woensdaggroep

De programma's zijn te vinden in de Bladluis, de kalender en op de website www.knnv.nl/alkmaar, hier zijn ook eventuele aanpassingen te zien. De agenda's bevinden zich onder het kopje 'werkgroepen' bij dinsdag- respectievelijk woensdaggroep.

Coördinator Dinsdaggroep: Jannie Nijman, j.nijman66@upcmail.nl, tel. 06-12586146

Aanvang excursies 13.30 u., tenzij anders vermeld, einde ong. 16.30 u.

Coördinator Woensdaggroep: Marianne Knip mknip@jxm.nl tel. 06-14597021

Aanvang excursies: zie website.

Colofon

ISSN 2210-416X

Redactie

Ger Augustus

Wim de Groot

Keat Kho: vormgeving en productie

Printwerk: DrukwerkMax

De KNNV afd. Alkmaar – Den Helder is een vereniging met meer dan 300 leden die zich met enthousiasme bezig houden met de natuur in al haar verschijningsvormen. Ze richt zich al 100 jaar op natuuronderzoek, natuurbeleving en natuurbescherming. De moederorganisatie KNNV is een landelijke vereniging met meer dan 50 afdelingen.

Bestuur KNNV:

Johan Bos (voorzitter), 06-54637766; voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl
Jeanette den Herder (secretaris), tel. 06-13126318; secretaris@regioalkmaar.knnv.nl
Mathijs Altena (penningmeester), penningmeester@regioalkmaar.knnv.nl
Pieter Korstanje (veldbiologisch secretaris), 072-5622278; vbs@regioalkmaar.knnv.nl
Ledenadministratie: Mathijs Altena ledenadministratie@regioalkmaar.knnv.nl
Beëindiging van het lidmaatschap voor het komende jaar dient te geschieden vóór 1 november van het lopende jaar.

Website KNNV: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl>

Contributie 2024: € 38,00 (leden); € 15,00 (huisgenoten); € 21,00 (jeugdleden)

Bankrekening: NL55 INGB 0000 5194 35 t.n.v. KNNV afd. Alkmaar

Oprichtingsdatum: 19 april 1918; KvK: 37125280

IVN Natuureducatie is een landelijke vereniging met 170 lokale afdelingen, ruim 25.000 vrijwilligers en een centrale professionele organisatie die de lokale afdelingen ondersteunt bij hun activiteiten. IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is.

IVN Noord-Kennemerland is een afdeling met meer dan 300 leden en zo'n 110 natuurgidsen. De afdeling organiseert natuurlessen voor scholen en voor ouderen (natuurkoffer), excursies (aan het strand, in de duinen, het achterland en stadsparken), wandelingen, exposities, thematische groencursussen en een natuurgidsenopleiding. Door deze laagdrempelige activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur en kunnen zij die natuur beleven.

Bestuur IVNNKL:

Voorzitter: Henk Groenewegen, 0623575780, voorzitter@ivnnkl.nl

Secretaris: Jan Pels, 06372930al6, secretaris@ivnnkl.nl

Penningmeester: Heleen Dekhuijzen, penningmeester@ivnnkl.nl

Algemeen lid: Arjen Geerling, 072-5152823, aageerling@planet.nl

Algemeen lid: Theo Noten, the.noten@planet.nl

Algemeen lid: Frank Elzas, frank@elzas.eu

Website IVN Noord-Kennemerland: www.ivn.nl/nkl

Contributie: leden €25,- huisgenoten €12,50 donateurs €17,-

Rekening ING: NL29INGB 0001 6674 13 (IBAN)

t.n.v. IVN afdeling Noord-Kennemerland

Oprichtingsdatum: 17 mei 1968; KvK: 40635172

